

slačilo in storže po dobri ceni lahko prodajali! — Oj, kaj bo še vse na svetu! Kaj bojo še doživeli naši mlajši!

Národní običaji.

Mladoletne igre Slovincov kraj Mure.

Mladoletja (pomladi) se pri nas vse veselí, posebno otroci. Kadar Jožefovo mine, otroci išejo vuzma. Vuzem se velí velikonočna nedelja, pa tudi rudeč kebriček, prav majčiken, pod zemljo pozimi spavajoč. Ne vém mu prirodoslovnega izraza. Ako ga hitro ne najdejo, prosijo: „Pridi rudeči vuzem, pridi! nima več hudega Vola in Rabojla“. Kadar so otroci takega kebrička našli, ga denejo na kakošno cvetlico in okoli nje plešejo.

Kadar se prva lastovica prikaže, jo pozdravljajo kričeči: „Lastovica topla ptica, al' rómena bo pšenica?“

Posebno pozdravlja se kukovica ko ptica, ki toploto prinaša. Otroci pojejo: „Oj kuku kukovice, proč zdaj rokovice!“

Na Jurjevo si mladi fantje zberejo naj lepšega dečka, ga lepo s cvetjem opletejo, tako, da ni mu viditi oblačila. Ta mladeneč se velí Vesnik ali zeleni Juri. Vodijo ga po vaséh popevajoči:

„Zelenega Jurja vodimo,
Maslo in jajca prosimo,
Ježibabo zganjamo
Mladoletje trosimo“.

Večkrat je Vesnik tudi v beršljun oblečen. Tudi še poleg Vesnika hodi Rabolj. Rabolj pa ni v cvetje in zelene veje oblečen, ampak v slamo. Na zeleni trati se zeleni Juri in Rabolj primeta in mečeta. Zeleni Juri vsegdar premaga. Tudi v kozuh je Rabolj oblečen. Brez dvombe je to vojska med zimo in poletjem.

Kakor topli čas po Martinovem se velí „babje leto“, tako pomladanskemu pravijo „didino leto“. Vicko Dragan.

Národne pravlice o mesecu.

Mesec je pri Slovincih dvojnega spola. Kadar naraša (gori jemlje) je mesec, kadar odjema (doli jemlje) je luna. Mladina, mlaj je luna accrescens, šip je plunium. Posebno je mladina blagoslovna. O mlaji je tedaj dobro potovati, se v druge hiše preseljevati, ženiti se in možiti se, nohte si rezati in lase si striči, otroke odstavljati itd. Kadar mesec „doli jemlje“, se morajo drevesa podirati (sekati), ker se derva rade hitro posušijo, kositi itd. O mlaji se tudi ne smé prati. Vsaki sad, kateri verh zemlje raste, se ima sejati, kadar mesec „gor jemlje“; kateri pa pod zemljo raste, tedaj kadar „doli jemlje“.

Kadar od solnca pravijo, da najrajše ima ptica sokola in voliča, tako od lune, da naj bolj ljubi zajca in jelena. Od moža v luni pravijo, da je jezen hlapec bil nekda, kateri je klel pri kidanji in je kramp iz roke vergel. Kramp se je ustavil v luni, in po smerti je luna tudi hlapca v-se potegnila.

O mlaji mora se divji pelin tergati, tudi za praprot se prijemat, in človek zgubi vse bradovice.

O šipu je dobro za lovca, ako na gori ponoči ostane, ker takrat se jelen tako zamišljen pase, da ga lahko za rep zgrabiš. Pri mesecu se zezori somovica, to je, ona čudovitna trava, ktero jelen je in nikdar ne zbolí. Da bi ljudi vedli za somovico in jo jéli, bi nikdar ne zboleli, temoč tako bistre noge imeli, kakor jih ima jelen. Z mesečno roso, ktera na praprot pade, si je dobro lice močiti, ker gladko kožo dela.

Kadar luna merkne, se morajo studenci pokriti, ker otrov (strup) z neba kaplje.

Toliko sem med Pohorci slišal o moči lunini. Povém le, kar sem slišal, da poznamo šege, vere itd. svojih ljudi in niso ptujci med domačimi. Da bi kdo babjim veram verjel, ni namen naznovanja domačih reči.

F. Pohorski.

Ozir po svetu.

Egiptiški sužnji.

Da se sužnjim hudo godí, menda vsakdo vé; kako neusmiljeno pa se ž njimi ravná, povzamemo sledeče besede iz nekega nemškega v G. natisnjene lista:

Egiptiška vlada pošilja očitno svoje vojake, da sužnje lovijo, in pri tem se dostikrat mnogo kerví prelije, ker se človeška divjad ne dá samovoljno loviti. In s takošnimi lovi se pečajo tudi zasebniki, čemu se ne smemo preveč čuditi, kajti barantija s sužnji jim lepe obresti donša. — Med Obeid-om in Belim potokom stanujejo roparski kočovniki, Kababieš-i imenovani, po imenu Turkom podverženi. Trume iz dvadeset in trideset mož teh kočovnikov zasedejo svoje berze in terdne konjiče in jih podijo v planine; preden se serčni gorjanci zavejo, planejo v vas, zagrabiijo po deset ali dvanajst otrok, in preden zamorec orožje iz klina izdere, so roparji že tudi Bog vé kje. K tem kočovnikom pridejo potem barantači, pokupijo otroke in jih peljejo v Obeid. Fantje pridejo za vojake, ali pa, kakor tudi deklice, za služabnice in sužnje k imenitnim in bogatim ljudém, in sreča njihova, ako pridejo k milostljivim Turkom ali Egipčanom; pa tudi joj in joj, ako je njihov novi gospod Nubijar ali pa Kordofanez! Iz jermenov spleten korobač razmesari njihov herbet, da je groza, dostikrat preden so še mladenči, in to grozovitno ravnanje terpi celi čas sužnosti, to je, do smerti. Zamorec je pa zato v sužnosti tudi vés drug človek, kakor če prost in samsvoj v svojih domačih planinah biva. Pred pogumen, je v sužnosti termast; pred dober vojak ti je v sužnosti zvit in goljufen potuhnjenec; pred verl korenjak je v sužnosti strahovit morivec. Ako se suženj ne more sužnosti rešiti, noč in dan misli, kako bi se nad onem maševati mogel, ki ga je v sužnost spravil; njemu je vse jedno, dobí dobrega ali hudega gospeda, — on čerti vsakega. In kdo je tega kriv? — Beli so tega krivi, ki so ga ločili morebiti od žene, otrok in od vsega, kar mu je bilo ljubo in drago, ki so mu vzeli prostost in ga spravili v sužnost, ki ravnajo ž njim kakor z živino. Ako popotnik prideš v glavno kordofaneško mesto, vidiš, da imenitnim in prostim služijo sužnji, katerim se naj težije opravila nakladajo, in kateri so, da bi ne odbežali, še k temu v težko železje ukovani. Serce ti predéra, dobremu človeku, strašno rožljanje železja, in lahko vidiš, kako grozovita je sužnost. Ker se pa s sužnjim tako ravná, mu se tudi ne smé zameriti, ako si on, namesto nerodovitnih planjav, ktere mora v rodovitno polje prestvarjati, želí le čistega zraka domačih gorá; ako želí znebiti se hudega korobača in težkega jarma; ako želí z orožjem se zoperstaviti tistemu, ki ga je dolge leta s sužnostjo mučil. Mnogokrat se pa tudi zgodi, da suženj kopita pobere in jo potegne v zelene gojzde svoje domačije, h bratom in prijatlom svojega naroda. Al strašna kazen ga čaka, ako ga sopet dobijo. In gospodar tudi ne opustí tako hitro svojega sužnja, s katerim smé ravnati, kakor z neumno živino. Kolika žalost že, ako suženj umerje! Kako zeló se gospodar tuguje za unih dve ali tri sto piastrov (po našem je piaster okoli 15 kr.), katerih ga je suženj stal! Al kakošna jeza se še loti gospodarja, ako mu suženj uide! Še preden ga vdruči dobí, mu se že rotí s strašnim maševanjem in z nečloveško kaznijo. Berž pozove ljudi, kateri so prave pijavke, jim pokaže stopinje pobegnenca, in jim obeča veliko plačilo, ako mu ga sopet v roko spravijo. In ti ljudje so berž pripravljani za lov. Oboženi s samokresi, puškami in sulicami grejo za sledom nesrečnega sužnja; izmed tisoč in tisoč stopinj poznajo njegove. Večidel pa jo tudi pogodijo, in pripeljejo sužnja ali gospodarju nazaj, ali pa ga ustrelijo, ako se jim noče udati.

„Uklenite tega psa in zvežite ga na ta tram“, tako zapoveduje gospodar ostalim sužnjem. To se berž zgodi. Hlapci, kateri morajo svojega pajdaša bičevati, dobijo pijače piti, ktera jih upijani, in potem se začne neusmiljeno delo. Vse je tiho in tudi mučeni se ne oglasi, le samo

strašen korobač žvižga skoz zrak in poka po herbtu revnega človeka, in seka iz njega mesó, da na vse kraje kosi letijo. Redko kateri tako nečloveško tepen ostane živ, večidel vsak pod udarci korobača umerje. Jez sem vidil tako kaštiganega, ki je še živ ostal. Ravno smo bili v kordofaneški vasi Melbes-u, — bilo je mesca maja leta 1848. Moj sluga Mohamed je ravno pred najno bajto odiral nekoliko velikih jastrebov, katerih meso je na kup metal. Ti jastrebi žrejo le smerdljivo in gnjilo merhovino, in tudi sami od tega tako osmerdijo, da njihove kože v muzejih napihnjene še dolgo let zlo vonjajo. Sluga si je luka v nos naphal, da bi ga smrad preveč ne nadlegoval. V tem se mu bliža neki človek in ga prosi v arabskem jeziku: „Ja achui, be rachmet lillahi, wu rassuhlu Mohamed, etini hasa el lachem!“ (Brate! za Božjo in Mohamedovo voljo te prosim, daj mi to meso.) Vès osupnjen stopim tudi jez iz bajte, in vidim človeka — ne, ne človeka — temuč človeškega kostnjaka, v naj manj deset funtov težko železje zakovanega, po celem herbtu strašno razmesarjenega in gnjilega, od slabosti na palico naslonjenega. „Reva, pa kaj hočeš s tem mesom?“ ga jez vprašam. „O gospod, jedel ga bodem, jez sem slab in nisem že več mescov mesá pokusil in bi se tedaj rad zdaj okrepčal.“ Ničesa mu na to nisem odgovoril, besed mi je zmanjkovalo. Ako kdo misli, da ljudje v notrajni Afriki in tudi Indi jedó kače, krokodile, pajke in druge takošne stvari, in da se tedaj temu nikakor ni čuditi, ako jedó tudi smerdljivo jastrebino, temu odgovorim, da to je vse res, al jastrebine nikdar nočejo, kakor sem spozvedel pri tam domačih ljudéh.

Takošna je tedaj sužnost v notrajni Afriki; gori imenovani suženj je utekel, pa so ga sopet vjeli in pred tremi mesci bičevali. — Juri Pavalec.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Zagreba. Prišlo je na svetlo iz narodne naše tiskarne dr. L. Gaja delo, *Stepan*, posledni kralj bosanski, drama v 5 činah od Mirka Bogovića. Ne mislim se dostojnega kritiko pisati; to pa morem reči, da „Stepan“ prekosí še „Frankopana“, s katerim nas je lani razveselil izverstni naš pisatelj, in da ga bode vsak rodoljub radostno čital. Cena mu je 1 fl. Le škoda, da naše kazališne moči so še dosedaj preslabe, da bi se takošna drama vredno predstavljati mogla. Pri ti priliki zamolčati ne morem, da gotovo tudi sem tēr tje kakošno dramatično slovensko delice v rokopisu leži; zakaj, dragi rojaki! si ne upati ž njim na božji dan! — Tukajšne društva namreč: društvo dioničarsko narodnega doma, gospodarsko društvo za Hrvatsko in Slavonsko, matica ilirska, društvo za povestnico jugoslavensko in odbor društva kniževnega, so se zjediniile pod naslovom „Narodni hrvatsko-slavonski muzeum“ in sicer tako, da posamezne društva ostanejo kakor so bile dozdej, samo da se v „muzeum“ sredotekajo in se uspešneje uzajemno podpirale bojo. Nadjamo se po tem takem verlo krepkega napredka. To v dodatek mojega dopisa v 19. broji letošnjih „Novic“.

K. Žavčanin.

Iz Istre 16. marca. J. V. Zdaj se vino okolo Pazina prodava po 10 do 14 fl. špud, to je, 52 verčev avstrijskih; po oštarijah se pa dobiva po 16 do 24 kr. bokal. Na debelo se ga še more kupiti po Lindarščini, Gračiščini in Pićanščini, kjer je od vse Istre najbolje obrodilo; drugod, če ga je kaj bilo, ga imajo še sami bogataši. Pšenica je starič (ako je dobra, vaga 13 funtov) po 54 kr. do 1 fl., in turšica najlepša po 40 kr. — V Istri se meri vse na starič, ki derži dva polovnika ali polstariča ali četiri škate; 6 staričev je 1 špud, 8 jih je 1 star; 4 so velika mezina (pol stara), 3 so mala mezina (od med = pol) pol špuda. — Zimo smo imeli prav lepo in dobro, samo ene dvakrat je sneg enmalo pobelil, pa je koj zginul. Al 7. dan tega mesca ob $\frac{3}{4}$ na 4 zjutrej smo imeli tudi mi hud potres, da so mnogi zidi popokali.

Iz Gorice. (Konec.) Žalost, da se ne bo moglo razsvetljenje napraviti, in da je toliko stroškov zastoj, so presvetli Cesar sami tolažili rekoč: da Jih je serčni sprejem zeló razveselil. Tudi spremništvo se ni moglo načuditi ozaljšanju „devetstoletne“ Gorice.

Berž po prihodu je sledilo navadno poklanjanje uradnikov in gospóde. Slovesnosti prvega dné so se končale z veliko bakljado 350 plamenic in vmes kakih 80 bandêr z dvéma bandama. Travnik je bil z bengališkim ognjem razsvetljen.

Upali smo, da se bode vreme čez noč razvedrilo, — al zdaj je začel še le jug gnati in drugi dan je odjenjal dež le toliko, da so utegnili Cesar neke vaje z vojaki izpeljati. Potem so obiskovali uradnije, zavode in občne naprave, med temi tudi Ritterjevo predivnico v Stračicah, kjer je bil slavolok napravljen in delavci z banderi razverstjeni. V tem pa so bili Cesarica pri sv. maši v nadškofovi kapeli. Tù je bila tolika gnječa na ulicah, da je kočija komaj do vrat prederla, in preserčnih „Živijo-klicov“ je bilo tukaj slišati, da ni moč povedati. Po maši so blagovolili obiskati Ursulinarce in usmiljenice. Ob 2. popoldne so svetli Cesar sprejemali poslanstva (eno iz Tersta) in poslušali zasebne prošnike. Ob 6. je bil obed za 36 oseb in zvečer razsvetljenje mesta, kolikor se je dalo. Dasiravno nam je najlepše priprave dež poškoval, je bilo vendar kaj lepo. Zmed brezbrojnih transparentov navodim enega slovenskega na Travniku: „Za Vaji Cesar, Cesarica! Plamí ljubezni vsa Gorica!“ Na kapeli svetlega nadškofa se je lesketel transparent, posnet iz spomenice na konkordat. Ime Jezusovo, Vera, Upanje, Ljubezen, stari in novi Zakon, in znana prigodba Rudolfa Habsburškega in duhovnega s sv. zakramentom so bili poglavitni transparenti na Št. Igniški cerkvi. Na stolpih zraven stanovanja Nj. Veličanstev je bilo viditi preddele Habsburške hiše. Tudi kazina se je na Travniku lepo razlikovala. Sploh sta Travnik in gosposka ulica druge prekosila. Preproge, venci, bandêra in druge lepotije so celi čas nazočnosti presvetlih Gostov ostale in uspeh razsvetljenja povikševale. Sklep vsega je bil v gledišu, ktero ste Nj. Veličanstvi ob 8. blagovolile počastiti. Igral se je balêt. Igravci so bili za to priložnost iz Tersta povabljeni. Skupni stroški glediša tisti večer so znašali blizo 4000 gold. Veliko mladenčev iz imenitnih hiš je svetilo Nju Veličanstvoma sprejetima v gori imenovanem šotoru. Berž ko so se veselja klici ulegli, je pel kor 30 mestnjanov „cesarsko pesem“ po laško. Nj. Veličanstvi ste ostale do konca v gledišu, ki Jima je, pred nekimi mesci ponovljeno, močno dopadlo.

V torek 10. marca zjutraj ob sedmih sta presvetla Gosta po Teržaški cesti odšla spremljevana od blagoslovov tisočernih gorečih serc. Za doveršenje zgorej omenjene ceste čez Korenj so dovolili 10.000 gold. iz državne dnarnice in za mestne naprave in uboge 4000 gold.

Kakor iz verjetnih virov vém, so Cesar mnogokrat in pri vsaki priložnosti Svojo posebno zadovoljnost z Goričani in njih udanostjo razodevali in zagotovljali. — Tako smo zvezo ljubezni s svojim Vladarjem ponovili in uterdili. Neminljiv spominek sta si visoka Gosta v naših sercih postavila s Svojo prijaznostjo in ljubeznjivostjo in drugimi vladarskimi čednostmi. Živila! Bog Ju ohrani!

Še nekaj imam omeniti. Na umetno in lično napravljenem vozu, ki je ob dohodu Nju Veličanstev tù pa tam postajal, so se Nju podobe in petero sonetov proti tiskale in med ljudstvo razdeljevale. Našemu tiskarju gosp. Zajcu gré hvala za to lepo misel.

Danes v nedeljo (15. t. m.) smo obhajali osmino nazočnosti Nj. Veličanstev med nami. Po voglih se je bral serčni odgovor Cesarjev na poklon mestnega predstojništva. V zahvalo za velikodušne darove, ki so jih Nj. Vel. nam blagovolili podeliti, se je napravilo razsvetljenje „kioskov“ na Travniku in šolskih ulic, kar je bilo ob nazočnosti Nj. Vel. zavolj neugodnega vremena zaostalo. Razsvitljenje, povik-